YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
28 päivänä tammikuuta 1999 *

Asiassa C-303/97,

jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Verbraucherschutzverein eV

vastaan

Sektkellerei G. C. Kessler GmbH und Co.

ennakkoratkaisun kuohuviinien ja hiilihapotettujen kuohuviinien kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä 13 päivänä heinäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2333/92 (EYVL L 231, s. 9) 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-P. Puissochet sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, D. A. O. Edward ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: N. Fennelly,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Verbraucherschutzverein eV, edustajanaan Bremenin yliopiston professori N. Reich,

— Sektkellerei G. C. Kessler GmbH und Co. edustajanaan asianajaja K. Bauer, Köln,

— Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat E. Röder,

— Ranskan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston hallinnollinen avustaja F. Pascal ja saman osaston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies K.-D. Borchardt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Verbraucherschutzverein eV:n, edustajanaan N. Reich, Sektkellerei G. C. Kessler GmbH und Co:n, edustajanaan K. Bauer, Ranskan hallituksen, asiamiehenään C. Vasak, ja komission, asiamiehenään K.-D. Borchardt, 9.7.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.9.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesgerichtshof on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 26.6.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.8.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä kuohuviinien ja hiilihapotettujen kuohuviinien kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä 13 päivänä heinäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2333/92 (EYVL L 231, s. 9) 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajana on Verbraucherschutzverein eV (jäljempänä Verbraucherschutzverein), joka on kuluttajansuojayhdistys, ja vastaajana Sektkellerei G. C. Kessler GmbH und Co. (jäljempänä Kessler) ja joka koskee kuvauksen "Hochgewächs" käyttöä vastaajan myymien Sekt-pullojen (kuohuviinipullot) etiketeissä.

Yhteisön oikeus

3 Neuvoston 24.7.1989 annetussa asetuksessa N:o 2392/89 (EYVL L 232, s. 13) säädetään viinien ja rypäleen puristemehun kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä.

4 Sen 11 artiklan 1 kohdassa luetellaan kuvailevat merkinnät, joiden pitää näkyä määritetyillä alueilla tuotettujen laatuviinien (jäljempänä tma-laatuviinit) päällysmerkinnöissä. Asetuksen 11 artiklan 2 kohdan c alakohdassa säädetään, että näiden viinien osalta, tähän kuvaukseen "voidaan lisäksi merkitä:

— —

c) merkki 40 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti;

— —

k) tarkennukset, jotka koskevat:

— valmistustapaa,

— tuotetyyppiä,

— tma-laatuviinin erityistä väriä,

jos nämä merkinnät on määritelty yhteisön säännöksissä tai tuottajajäsenvaltiossa. Tällaisten merkintöjen käyttö voidaan kuitenkin kieltää sellaiselta määritetyltä alueelta peräisin olevien tma-laatuviinien kuvauksessa, jolla se ei ole perinteinen eikä tavanomainen niiden alkuperäalueella;

— —."

5 Asetuksen N:o 2392/89 40 artiklan 2 kohdan mukaan merkki ei saa olla omiaan aiheuttamaan sekaannusta eikä johtamaan harhaan kuluttajia.

6 Asetuksen N:o 2392/89 11 artiklan 2 kohdan k alakohdan mukaisesti viinien ja rypäleen puristemehujen kuvausta ja esittelyä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 16 päivänä lokakuuta 1990 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3201/90 (EYVL L 309, s. 1) 14 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetään, että "Riesling-Hochgewächs"-tarkennusta saadaan erityisesti käyttää saksalaisten tma-laatuviinien kuvauksessa.

7 Asetuksessa N:o 2333/92 annetaan erityissäännökset kuohuviinien ja hiilihapotettujen kuohuviinien kuvauksesta ja esittelystä.

8 Tämän asetuksen 3 artiklassa säädetään tarkemmin niistä tiedoista, joiden pitää näkyä kuohuviinien ja hiilihapotettujen kuohuviinien päällysmerkinnöissä.

9 Asetuksen N:o 2333/92 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan näitä tietoja voidaan täydentää muilla tiedoilla sillä edellytyksellä, että "ne eivät ole omiaan johtamaan harhaan niitä, joille nämä tiedot on tarkoitettu".

10 Tältä osin kahdeksannesta perustelukappaleesta käy ilmi, että

"mainittujen tuotteiden kaupan helpottamiseksi asianosaisille olisi jätettävä mahdollisuus valita vapaaehtoiset merkinnät, joita he haluavat käyttää, eikä laatia täydellistä luetteloa; tämän valinnan olisi kuitenkin rajoituttava sellaisiin merkintöihin, jotka eivät ole virheellisiä eivätkä synnytä [sekaannuksen] * mahdollisuutta kuluttajan tai muiden sellaisten henkilöiden mielessä, joille ne on tarkoitettu".

11 Asetuksen N:o 2333/92 6 artiklassa annetaan lupa käyttää päällysmerkinnöissä erityyppisiä vapaaehtoisia merkintöjä. Asetuksen 6 artiklan 8 kohdassa säädetään erityisesti seuraavaa:

"Ensiluokkaista laatua koskeva merkintä hyväksytään ainoastaan seuraavien tuotteiden osalta:

— tma-laatukuohuviini,

— laatukuohuviini

— —."

* Lainausta on korjattu hakasuluissa olevin osin yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen käännös on epätarkka.

12 Asetuksen N:o 2333/92 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden kuvaus ja esittely eikä mikään mainittuihin tuotteisiin liittyvä mainonta saa olla virheellistä ja omiaan luomaan [sekaannusta] tai johtamaan harhaan niitä henkilöitä, joille ne on tarkoitettu — —.

2. Kun 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tuotteisiin liittyviin kuvaukseen, esittelyyn sekä mainontaan lisätään merkkejä, niissä ei saa olla sanoja, sanojen osia, tunnuksia tai kuvia, jotka

a) ovat omiaan aiheuttamaan [sekaannusta] tai johtamaan harhaan niitä henkilöitä, joille nämä tiedot on tarkoitettu 1 artiklassa tarkoitetulla tavalla

tai

b) ovat omiaan sekoittumaan pöytäviinin, määritetyllä alueella tuotetun laatuviinin, mukaan lukien tma-laatukuohuviinit, tai sellaisen tuontiviinin, jonka kuvausta säännellään yhteisön säännöksillä, koko kuvauksen tai sen osan kanssa tai muun 1 artiklan kohdassa tarkoitetun tuotteen tai sellaisen tuotteen kanssa, joka on samanlainen kuin tällaisen tuotteen kuvaus ilman, että kyseisen cuvéen valmistukseen käytetyillä tuotteilla on oikeus tällaiseen kuvaukseen tai esittelyyn.

3. Poiketen 2 kohdan b alakohdasta sellaisen yleisesti tunnetun merkin, joka on rekisteröity 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulle tuotteelle ja jossa on samanlaisia sanoja kuin määritetyn alueen nimessä tai määritettyä aluetta rajoitetumman maantieteellisen yksikön nimessä, haltija voi, vaikka tällä ei olisi oikeutta tämän nimen käyttämiseen 2 kohdan nojalla, jatkaa tämän merkin käyttämistä, kun merkki vastaa

alkuperäisen nimenhaltijan tai nimenantajan henkilöllisyyttä, jos merkki on rekisteröity vähintään 25 vuotta ennen kuin tuottajajäsenvaltio tunnustaa virallisesti kyseisen maantieteellisen nimen asetuksen (ETY) N:o 823/87 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti tma-laatukuohuviinien osalta ja jos merkkiä on todella käytetty keskeytyksettä.

Merkit, jotka täyttävät ensimmäisen alakohdan vaatimukset, eivät saa olla tma-laatukuohuviinien kuvauksessa käytettävien maantieteellisten yksiköiden nimien käyttämisen vastaisia."

13 Asetuksen 18. perustelukappaleessa täsmennetään tässä yhteydessä, että erilaisten hiilihapotettujen kuohuviinien rehellisen kilpailun edellytysten toteuttamiseksi

"näiden viinien kuvauksessa tai esittelyssä on kiellettävä ainekset, jotka voivat aiheuttaa sekaannusta tai johtaa harhaan niitä, joille tiedot on tarkoitettu, erityisesti olisi säädettävä vastaavista kuohuviinien tai hiilihapotettujen kuohuviinien kuvauksessa käytettyjen merkkien kieltämisestä."

Pääasia

14 Kessler valmistaa Sektiä "Chardonnay"-viiniköynnöslajikkeesta tehdystä ranskalaisesta viinistä, ja se on myynyt tätä Sektiä jo noin 60 vuotta kuvauksella "Kessler Hochgewächs", jota on suojattu tavaramerkkinä Saksassa 7.6.1950 lähtien.

15 Nimitys "Riesling-Hochgewächs" on suojattu Saksassa vuodesta 1986 lähtien, ja sillä kuvataan *Weinordnung*in (viiniasetus, jäljempänä WeinVO) 8 a §:n, josta on vuonna 1995 tullut WeinVO:n 34 § (BGBl I, s. 630), mukaisesti tietyt laatuvaatimukset täyttävää ja yksinomaan "Riesling"-viiniköynnöslajikkeen rypäleistä valmistettua valkoviiniä. Tämän säännöksen mukaan "valkoviiniä voidaan kuvata merkinnällä 'Riesling-Hochgewächs' ainoastaan, jos se on valmistettu yksinomaan Riesling-viiniköynnöslajikkeen rypäleistä ja jos näistä rypäleistä saadun rypälemehun luonnollinen alkoholipitoisuus ylittää vähintään 1,5 tilavuusprosentilla tietylle tuotantoalueelle tai sen osalle, jolta rypäleet on korjattu, vahvistetun luonnollisen vähimmäisalkoholipitoisuuden ja jos sille on annettu virallisessa laatuarvostelussa vähintään arvosana 3,0".

16 Verbraucherschutzverein saattoi asian Landgerichtin käsiteltäväksi ja vaati tätä kieltämään Kessleriä jatkamasta kuohuviiniensä myyntiä kuvauksella "Hochgewächs" sillä perusteella, että kuluttajat saattoivat kuvauksen johdosta virheellisesti luulla, että tämän viini oli valmistettu "Rieslingistä" ja että kuvaus oli siten asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan sekä tiettyjen *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*in (vilpillisestä kilpailusta annettu laki) tiettyjen säännösten vastainen.

17 Kessler väitti Landgerichtissa, että asiassa oli poissuljettua se, että nimitys voisi johtaa kuluttajaa harhaan, sillä toisaalta se ei käytä koko nimitystä "Riesling-Hochgewächs" ja toisaalta kuluttajat eivät päättele kuohuviinin kuvauksesta sitä, mitä viiniä sen valmistuksessa on käytetty perustana. Toissijaisesti Kessler esittää, että se on saanut itselleen vakiintuneen oikeuden käyttää "Kessler Hochgewächs" -kuvausta sillä perusteella, että tämä tavaramerkki on suojattu Saksassa vuodesta 1950 lähtien ja että näin ollen asetuksen N:o 2333/92 tulkinnalla ei voida loukata tätä tavaramerkkioikeutta.

18 Landgericht hylkäsi Verbraucherschutzvereinin kanteen, minkä jälkeen tämä valitti tuomiosta Oberlandesgericht Kölniin. Valitustuomioistuin hylkäsi valituksen sillä perusteella, että vaikka tosin on täysin ymmärrettävää, että merkittävä osa kuluttajista voisi olla siinä käsityksessä, että cuvéen valmistukseen käytetty viini on Wein-Vo:ssa tarkoitetun "Riesling-Hochgewächs"-viinin viiniköynnöslajiketta koskevien vaatimusten mukainen ja vastaa sitä laadultaan, ainoastaan ne kuluttajat, jotka tuntevat nimityksen "Riesling-Hochgewächs", voivat joutua harhaanjohdetuiksi, ja Verbraucherschutzverein ei missään tapauksessa ole näyttänyt, että tämä nimitys olisi johtanut merkittävän osan näistä kuluttajista harhaan. Valitustuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseksi ei riitä pelkästään se, että todetaan, että kuohuviinipullojen etiketissä oleva sana "Hochgewächs" yhdessä eri vaatimusten mukaisesti valmistetun toisen viinin kuvauksen osan kanssa voi itsessään aiheuttaa sekaannusvaaran ("abstrakte Verwechslungs - bzw. Irreführungsgefahr"), vaan asiassa on myös näytettävä, että tämä käsite on tosiasiassa omiaan johtamaan kuluttajia harhaan ("konkrete Verwechslungs - bzw. Irreführungsgefahr").

19 Verbraucherschutzvereinin haettua asiaan muutosta Revision-valituksella Bundesgerichtshofissa tämä ilmaisi olevansa epävarma siitä, miten asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaa olisi tulkittava. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasiassa on noussut esille kysymys siitä, onko tämän säännöksen perusteella asetettavan kiellon käyttää tiettyjä merkkejä edellytyksenä, että asiassa on olemassa pelkkä sekaannusvaara ilman, että siinä olisi näytettävä, että käytetty merkintä on tosiasiallisesti omiaan johtamaan kuluttajia harhaan ja vaikuttamaan sen takia heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä.

20 Tämän osalta Bundesgerichtshof haluaa erityisesti tietää, eikö vaihtoehtoisten ilmaisujen "luomaan sekaannusta" ja "johtamaan harhaan" käyttö 13 artiklan 1 kohdassa ja 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa samalla, kun 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa on kysymys ainoastaan siitä, voivatko kysymyksessä olevat kuvaukset olla "omiaan sekoittumaan", voi tarkoittaa, että kahdessa ensiksi mainitussa tapauksessa kiellon edellytyksenä on, että asiassa on näytettävä, että on olemassa vaara, että kuvaus on tosiasiallisesti omiaan johtamaan kuluttajia harhaan, kun taas 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetussa tilanteessa riittää, että todetaan, että kyseiset nimitykset itsessään ovat "omiaan" sekoittumaan toisten kanssa.

21 Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee asiaa viimeksi mainitulla tavalla, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy myös sitä, onko siitä aiheutuva immateriaalioikeuksien loukkaaminen laillista perusoikeuksien suojan kannalta.

22 Bundesgerichtshof päätti lykätä asian ratkaisemista esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kysymykset:

"1) Riittääkö edellä mainitun asetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetyn kiellon soveltamiseksi se, että todetaan, että kuohuviinin kuvaamisessa käytettyyn merkkiin sisältyvä tietty sana (tässä 'Hochgewächs') on sekoitettavissa tietyn viinin (jota ei ole käytetty kuohuviinin cuvéen valmistamiseen) kuvauksen (tässä 'Riesling-Hochgewächs') osaan, vaikka ei voida todeta, että merkittävällä osalla kuluttajista olisi vääriä, tuotteen ostamiseen vaikuttavia käsityksiä cuvéen sisällöstä, ja vaikka merkin haltijan ei ole todettu toimineen erehdyttämistarkoituksessa?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, voidaanko jättää soveltamatta mainitun asetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä, merkintöjä koskevaa kieltoa sen vuoksi, että teollisoikeutta, jonka merkin haltija on saanut käyttämällä merkkiään perinteisesti ja kenenkään häiritsemättä kyseisessä maassa, on pidettävä ylemmänasteisena, suojelemisen arvoisena intressinä?"

Ensimmäinen kysymys

23 Asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, että kun kuohuviinin kuvaukseen, esittelyyn sekä mainontaan lisätään merkkejä, niissä ei saa olla muun muassa sanoja, jotka ovat omiaan aiheuttamaan sekaannusta tai johtamaan harhaan niitä henkilöitä, joille nämä tiedot on tarkoitettu (a alakohta), tai jotka ovat omiaan

sekoittumaan muun muassa tma-laatukuohuviinin, jonka kuvausta säännellään yhteisön säännöksillä, koko kuvauksen tai sen osan kanssa, tai vielä sellaisen tuotteen kanssa, jonka kuvaus on samanlainen kuin tällaisen tuotteen kuvaus "ilman, että kyseisen cuvéen valmistukseen käytetyillä tuotteilla on oikeus tällaiseen kuvaukseen tai esittelyyn" (b alakohta).

24 Ranskan hallituksen mukaan yhteisön oikeudessa ei säädetä, että sekaannusvaara on näytettävä toteen siinä tapauksessa, että merkkiin sisältyy sellaisia käsitteitä, jotka kuuluvat tiettyjen viinien esittelyyn varattuun nimitykseen. Yhteisön oikeudessa suojataan nimittäin objektiivisesti siinä lueteltuja nimityksiä varaamalla yksinoikeus niiden käyttöön viinien myyntiin asettamisen yhteydessä. Yhteisöjen lainsäätäjä ei siten ole voinut asettaa vaatimuksia, joiden mukaan olisi näytettävä, että ostajat ovat tosiasiallisesti sekoittaneet nimityksen tiettyjen viinien esittelyyn varatun merkinnän kanssa, jos — kuten pääasian tapauksessa — tuotteessa on sellaisessa merkinnässä olevan sanan kanssa samanlainen sana.

25 Samoin Verbraucherschutzverein katsoo, että yhteisön säännöstössä ei edellytetä, että asiassa olisi näytettävä toteen, että todellisuudessa on aiheutunut sekaannusvaara. Abstrakti erehtymisen vaara riittää ilman, että merkin käytön olisi vaikutettava määrättyyn kuluttajien ryhmään.

26 Verbraucherschutzverein vetoaa väitteensä tueksi asiassa 56/80, Weigand, 25.2.1981 annettuun tuomioon (Kok. 1981, s. 583), jossa yhteisöjen tuomioistuin käytti viinien ja rypäleen puristemehun kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä 5 päivänä helmikuuta 1979 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 355/79 (EYVL L 54, s. 99) koskevassa tuomiossaan mahdollisesti sekaannusta aiheuttavien merkintöjen kiellon abstraktia käsitystä kysymyksessä olevan markkinajärjestelmän päämäärät huomioon ottaen. Ainoastaan tällaisella tulkinnalla voidaan taata, että yhteisön oikeutta sovelletaan yhtenäisesti; tällainen tulkinta ei voi riippua eri jäsenvaltioiden kuluttajien — väistämättä — erilaisista näkemyksistä.

27 Aluksi on todettava, että merkki "Kessler Hochgewächs" ei ole samanlainen "Riesling-Hochgewächsin" kuvauksen kanssa, mistä seuraa, että kysymykseen ei tule asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan toinen osa, joka koskee sellaisen kuvauksen väärinkäyttöä, joka on yhteisön säännöstössä varattu sellaisenaan tietyille viineille.

28 Koska tapaukseen sovelletaan siten asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaan sisältyvistä vaihtoehdoista alakohdan ensimmäistä osaa, on kysyttävä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tapaan, riittääkö, että todetaan, että merkki, johon sisältyy jonkin tässä säännöksessä mainitun tuotteen kuvauksessa oleva sana, on itsessään omiaan sekoittumaan viimeksi mainitun kuvauksen kanssa, vai onko myös näytettävä, että tämän merkin käyttö itse asiassa voi aiheuttaa kuluttajien mielessä sellaista sekaannusta cuvéen koostumuksesta, joka on omiaan vaikuttamaan heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä.

29 Tältä osin on ensiksi huomattava, että ensiluokkaista laatua koskevien merkintöjen käyttö hyväksytään nimenomaisesti asetuksen N:o 2333/92 6 artiklan 8 kohdassa tiettyjen viinien osalta, joihin kuuluvat muun muassa "laatukuohuviinit".

30 Tällaiset merkinnät kuuluvat silloin, kun ne ovat omiaan aiheuttamaan sekaannusta kuluttajien mielessä, ja jos ne muodostavat suojatun merkin, asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdassa olevan erityiskiellon soveltamisalaan, kun taas muissa tapauksissa ne kuuluvat 4 artiklan 1 kohdassa ja 13 artiklan 1 kohdassa säädetyn yleiskiellon soveltamisalaan. Kuitenkaan ei voida millään perustella sitä, että yhteisöjen lainsäätäjä olisi halunnut vahvistaa erilaisia arviointiperusteita käsitteen

"sekaannus" arvioinnille sen mukaan, onko merkintä suojattu merkki vai ei, varsinkaan, kun 13 artiklan 1 kohdassa ja 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa käytetään — kieliversiosta riippuen — samaa ilmaisua "ovat omiaan luomaan sekaannusta tai johtamaan harhaan" tai muita sisällöllisesti samanlaisia ilmaisuja.

31 On totta, että yhteisöjen lainsäätäjä halusi säätää asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdassa kahdesta erityyppisestä kuohuviinien kuvaukseen, esittelyyn tai mainontaan lisätyn merkin käyttämisestä johtuvasta sekaannusvaarasta. Kuitenkaan tehty erottelu, jonka perusteella voidaan b alakohdassa korostaa cuvéen valmistukseen käytetyn perusviinin ominaisuuksiin liittyviä erityisiä sekaannusvaaroja ja sitä erityistapausta, että merkki on samanlainen suojatun kuvauksen kanssa, ei tue sitä tulkintaa, että yhteisön lainsäätäjä olisi antanut eri merkityksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa olevalle ilmaukselle "ovat omiaan aiheuttamaan sekaannusta ja johtamaan harhaan" ja 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa olevalle ilmaukselle "ovat omiaan sekoittumaan".

32 Lisäksi, kuten komissio ja Saksan hallitus esittävät, salliessaan sen, että kuohuviinien kuvauksen, esittelyn ja mainonnan täydennyksenä käytetään merkkejä, yhteisöjen lainsäätäjä on punninnut keskenään intressejä, jotka koskevat toisaalta kuluttajansuojaa ja varsinkin kuluttajien oikeutta olla joutumatta johdetuksi harhaan tuotteen luontaisten ominaisuuksien suhteen sekä toisaalta immateriaalioikeuksien suojaa ja erityisesti tavaramerkin haltijoiden perusteltua intressiä käyttää ja hyödyntää merkkiään kaupassa. Tämä arviointi vaarantuisi suuresti, jos tällaisen suojatun nimityksen käytön merkkinä riittäisi estämään pelkkä sekaannusvaara, joka todettaisiin ottamatta huomioon kyseisten kuluttajien käsityksiä tai tottumuksia.

33 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan kanssa sanamuodoltaan lähes samanlaisen, asetuksen N:o 2392/89 40 artiklan tulkintaa koskeneessa asiassa C-456/93, Langguth, 29.6.1995 antamansa tuomion (Kok. 1995, s. I-1737) 28 kohdassa, että pelkästään merkin esittämistä huomiota herättävällä

tavalla ei voida pitää sen luonteisena, että se aiheuttaisi sekaannusta tai johtaisi harhaan henkilöitä, joille merkki on osoitettu, vaikka merkissä olisikin sana, jota esillä olleen säännöstön mukaan voidaan käyttää tma-laatuviinin nimityksen merkintänä. Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi vielä tuomion 29 kohdassa, että asetuksen N:o 2392/89 40 artiklan sanamuodosta käy ilmi, että säännöksen tarkoituksena on pääasiallisesti kieltää merkkien vilpillinen käyttö. Tästä tuomiosta käy ilmi, että merkin käytön voidaan katsoa aiheuttavan sekaannusta tai johtavan harhaan henkilöitä, joille se on tarkoitettu, jos näytetään, että kysymyksessä olevien kuluttajien käsityksiin ja tottumuksiin nähden on olemassa tosiasiallinen vaara, että merkin käyttö vaikuttaa heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä.

34 Toisin kuin Verbraucherschutzverein esittää, edellä mainitussa asiassa Weigand annettu tuomio ei ole ristiriidassa tämän tulkinnan kanssa, koska siitä ei käy ilmi, että tuossa tuomiossa kysymyksessä olevissa säännöksissä tarkoitetun sekaannusvaaran voitaisiin todeta olevan olemassa ilman kyseisten kuluttajien käsitysten ja tottumusten huomioon ottamista.

35 Lisäksi Verbraucherschutzverein ei pysty menestyksekkäästi väittämään, että tästä tulkinnasta seuraisi, että koska asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseksi edellytetään edustavaan kuluttajaotantaan perustuvan mielipidemittauksen tai asiantuntijalausunnon käyttämistä, että asiassa aiheutuu huomattavaa ajanhukkaa ja rahallisia kustannuksia, mistä taasen käytännössä seuraa se, että asiassa ei anneta oikeussuojaa ja että edellä mainitun kiellon sisältö vesittyy.

36 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan sisältöä vastaavien, kuluttajien harhaan johtamisen estämiseksi annettujen säännösten osalta, jotka sisältyvät tiettyihin johdetun oikeuden yleisiin taikka alakohtaisiin säädöksiin, kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on arvioida nimityksen, tavaramerkin tai mainoksessa annetun tiedon mahdollinen harhaanjohtavuus (ks. erityisesti asia 94/82, De Kikvorsch, tuomio 17.3.1983, Kok. 1983, s. 947; asia C-313/94, Graffione, tuomio 26.11.1996, Kok. 1996, s. I-6039; asia C-373/90, X, tuomio 16.1.1992, Kok. 1992, s. I-131, 15 ja 16 kohta ja asia C-210/96,

Gut Springenheide ja Tusky, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4657). Kansallisen tuomioistuimen on tässä tapauksessa tutkittava olosuhteiden perusteella, ovatko merkki tai sen osat omiaan sekoittumaan — ne kuluttajat huomioon ottaen, joille se on tarkoitettu — tiettyjen viinien koko kuvauksen tai sen osan kanssa. Samasta yhteisöjen oikeuskäytännöstä käy tältä osin myös ilmi, että kansallisen tuomioistuimen on otettava arvioinnissa huomioon tavanomaisessa määrin valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja harkitsevan keskivertokuluttajan oletetut odotukset (ks. em. asia Springenheide ja Tusky, tuomion 31 ja 32 kohta).

37 Kansallinen tuomioistuin voi ainoastaan silloin, kun merkin harhaanjohtavuuden arviointiin liittyy erityisiä vaikeuksia ja asiaa koskeva yhteisön lainsäädäntö puuttuu kokonaan, arvioida kansallisen oikeuden edellytysten mukaisesti, onko asiantuntijalausunnon hankkimisen tai mielipidemittauksen teettämisen kaltaiset asian selvittämistoimet tarpeen asian selvittämiseksi (ks. em. asia Gut Springenheide ja Tusky, tuomion 35—37 kohta), ja tarvittaessa päättää tällaisista välitoimista.

38 Ottaen huomioon edellä olevan, ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että siinä säädetyn kiellon soveltamiseksi ei riitä se, että todetaan, että merkki, johon sisältyy jonkin tässä säännöksessä mainitun tuotteen kuvauksessa oleva sana, on itsessään omiaan sekoittumaan viimeksi mainitun kuvauksen kanssa. Lisäksi on näytettävä, että tämän merkin käyttö on itse asiassa omiaan johtamaan kyseisiä kuluttajia harhaan ja siten vaikuttamaan heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä. Tältä osin kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ottaa arvioinnissa huomioon tavanomaisessa määrin valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja harkitsevan keskivertokuluttajan tätä merkintää koskevat oletetut odotukset.

Toinen kysymys

39 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

40 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Ranskan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Bundesgerichtshofin 26.6.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Kuohuviinien ja hiilihapotettujen kuohuviinien kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä 13 päivänä heinäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2333/92 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että

siinä säädetyn kiellon soveltamiseksi ei riitä se, että todetaan, että merkki, johon sisältyy jonkin tässä säännöksessä mainitun tuotteen kuvauksessa oleva sana, on itsessään omiaan sekoittumaan viimeksi mainitun kuvauksen kanssa. Lisäksi on näytettävä, että tämän merkin käyttö on itse asiassa omiaan johtamaan kyseisiä kuluttajia harhaan ja siten vaikuttamaan heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä. Tältä osin kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ottaa arvioinnissa huomioon tavanomaisessa määrin valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja harkitsevan keskivertokuluttajan tätä merkintää koskevat oletetut odotukset.

Puissochet Moitinho de Almeida Gulmann

Edward Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 28 päivänä tammikuuta 1999.

R. Grass J.-P. Puissochet

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja